

JÄRJESTÖVINKIT TURVAPAikka- JA PAKOLAISTYÖHÖN 2015

1. Turvapaikanhakijoita ja vastaanottokeskuksia kuntaan: järjestöt toimintaa ja turvaa tarjoamassa

Maahanmuuttovirasto vastaa turvapaikanhakijoiden asioista ja kustannuksista. Turvapaikanhakijat majoittuvat vastaanottokeskuksissa sinä aikana, kun heidän turvapaikkapyyntönsä on käsittelyssä. Turvapaikkaan voi saada myönteisen tai kielteisen päätöksen. Myönteisen päätöksen saaneet henkilöt muuttavat vastaanottokeskuksesta kuntaan ja aloittavat arkielämänsä jonkin kunnan asukkaana. Vastaanottokeskuksia perustetaan maahanmuuttoviraston pyynnöstä. Suuri osa keskuksista on Punaisen Ristin ylläpitämiä.

Vuonna 2015 turvapaikanhakijoita arvioidaan saapuvan Suomen oloissa ennätysmäärä, jopa 30 000 ihmistä ja se edellyttää uusien vastaanottokeskusten perustamista nopealla aikataululla. Eri järjestöt voivat toimia monessa tärkeässä roolissa vastaanottokeskuspaikkakunnilla ja olla mukana vaikuttamassa turvapaikanhakijoiden arjessa selviytymiseen ja hyvinvointiin tarjoamalla toimintaa ja kontakteja. Myönteinen ilmapiiri helpottaa kaikkien toimintaa ja siihen järjestöt voivat vaikuttaa suoraan ylläpitämällä hyvää ja oikeisiin tietoihin perustuvaa keskustelua omalla paikkakunnalla.

Mistä aloittaa:

- Järjestöt mukaan vastaanottokeskuksen perustamiseen ja ylläpitoon: määritellään ja sovitaan roolit, vastuut, tehtävien selkeä jako. Vastaanottokeskuksen puolelta tarvitaan nimetty yhdyshenkilö/vapaaehtoistoiminnan koordinaattori, jonka kautta yhteydenpito vastaanottokeskukseen tapahtuu.

Järjestöjen tehtäviä voivat olla mm.

- Osallistuminen tiedottamiseen (kuntalaisille ja oman järjestön jäsenille) vastaanottavan ja myönteisen ilmapiirin saavuttamiseksi ja väärin tietojen oikaisemiseksi
- Oman perustoiminnan ja resurssien arviointi: mitä teemme tällä hetkellä ja mikä voisi olla sopiva toimintamuoto turvapaikanhakijoiden kanssa ja vastaanottokeskustoiminnan käynnistämiseksi. Onko järjestömme avoin uusille toimijoille, jotka haluaisivat tulla mukaan toimintaan? Onko järjestömme valmis tarjoamaan vapaaehtoistehtäviä myös turvapaikanhakijoille, esim. talkoissa, keräyksissä ja muussa toiminnassa?

HUOM. Järjestöjen ei tarvitse harrastaa ”monikulttuurisuutta” käynnistäessään toimintaa turvapaikanhakijoille. Järjestön perustehtävä on tärkein asia; osaaminen ja innostus omaan toimintaan olkoot se liikuntaa, kulttuuria, käden taitoja, sosiaalisia kysymyksiä tai edunvalvontaa eri kohderyhmien parissa. Kaikkea toimintaa kaivataan pakolaistyössä ja tavalliset tiedot ja taidot riittävät!

- Järjestöjen verkostotapaamiset: mitä asioita ja toimintoja voidaan käynnistää ja tehdä yhdessä. Koollekutsujana voi olla kunta tai paikkakunnan vahva järjestö
- Osallistuminen vastaanottokeskuksen perustamiseen: huonekalu- ja muut keräykset (leluja, urheiluvälineitä, vaatteita, käsityötarvikkeita) vastaanottokeskuksen kanssa sopien.
- Paikkakunnan toimintamahdollisuuksista tiedottaminen keskuksen asukkaille, infot ja toimintatuokiot keskuksessa ja sen ulkopuolella
- Hyvän ilmapiirin luominen vastaanottokeskuksen toiminnalle, väärin tietojen oikaiseminen ja infojen järjestäminen paikkakuntalaisille ja oman järjestön jäsenille
- Konkreettisia, hyväksi havaittuja toimintaesimerkkejä
 - Ystävöiminta: nimettyjä ystäviä perheille (tutustuminen suomalaiseen elämänmuotoon, perheisiin, kieleen, paikkakunnan toimintamahdollisuuksiin). Ystävöiminta voi olla myös ryhmämuotoista; yhteisiä tapaamisia, porukalla tekemistä. Ryhmämuotoinen toiminta voi olla isoissa keskuksissa toimivampi ratkaisu kuin nimetyt ystävät.
 - Kansainväliset klubit ja kohtaamispaikat: säännöllisesti kokoontuvat kerhot harrastamiseen, tutustumiseen, kielen oppimiseen ja paikallisten kontaktien saamiseen) Kohtaamispaikkojen ohjelmaa voivat järjestää eri järjestöt esim. vuoroviikoin. Tavoitteena ovat epämuodolliset ja rennot tapaamiset kahvin ja teen äärellä, yhteiset hauskat tapaamiset, joilla voi olla suuri merkitys turvapaikanhakijoiden fyysiselle ja psyykkiselle hyvinvoinnille. Toimintaan kannattaa kutsua paikkakunnalla asuvat muut eri kieliset asukkaat.
 - Kielikerhot tukevat kielenoppimista ja tutustumista. Niissä harjoitellaan kieltä ja kommunikointia epämuodollisesti, ei tutkintotavoitteisesti. Kerhot voivat kokoontua kansainvälisten klubien yhteydessä tai omana aikanaan.
 - Läksykerhot voidaan käynnistää lasten ja nuorten koulunkäynnin tueksi. Vapaaehtoiset ohjaavat läksyjenteossa koulutuntien jälkeen.
 - Leiri- ja retkitoiminta tutustuttaa paikkakuntaan ja tuo vaihtelua vaikeaan elämäntilanteeseen.
 - Jalkapallo ja muu urheilutoiminta on parasta yhdessä tekemistä. Urheiluseurat ja kunnan liikuntatoimi voivat käynnistää mukavaa toimintaa, joissa pärjää pienemmälläkin kielitaidolla
 - Ruuanlaitto ja käden taidot yhdistävät ihmisiä ja tarjoavat kiinnostavaa tekemistä vähäisellä kielitaidolla
 - Lasten ryhmät, äiti-lapsi –kerhot ja miesten kerhot ovat myös hyviä arjen tukitoimia
 - Asenne-,vaikuttamis- ja tiedotustyöllä lisätään paikkakuntalaisten tietoa turvapaikanhakijoista ja pakolaisista ja vähennetään ennakkoluuloja. Asennetyötä järjestöt voivat tehdä yhdessä tai erikseen eri kohderyhmille, esim. kouluissa, nuorisotaloissa, asukasyhdistyksissä, avoimissa kuntalaistilaisuuksissa, omassa keskuudessaan, työpaikoilla. Yksinkertaisimmillaan se on väärin tietojen oikaisemista kauppajonossa ja oman perheen keskuudessa. Myönteinen ja ystävällinen puhe ja käyttäytyminen, sopiva uteliaisuus eri kulttuureja kohtaan ja ristiriitoihin ja konflikteihin puuttuminen ja reagoiminen ovat asennetyön pohjalla. Eri järjestöillä on hyvää

tiedotus- ja koulutusmateriaalia pakolaisuudesta ja oman järjestön näkökulmia ja toimintavinkkejä.

Yhdessä toimien järjestöt tarjoavat paikkakunnalle vahvan signaalin siitä, että turvapaikanhakijat eivät ole paikkakunnalle uhka vaan mahdollisuus. Omalla toiminnalla sitoudutaan inhimillisiin arvoihin. Järjestöt tarjoavat ainutlaatuisen ja arvokkaan panoksen turvapaikanhakijoiden arjen tueksi ja vaikuttavat suoraan ihmisten hyvinvointiin ja pärjäämiseen uudessa maassa ja vastaanottokeskusolosuhteissa.

LISÄTIETOJA JA VINKKEJÄ:

- www.punainenristi.fi
- Punainen Risti ja monet muut järjestöt järjestävät koulutuksia ja perehdytyksiä toimintaan.

2. Kiintiöpakolaisten vastaanotto kuntaan: järjestöt kotoutumista tukemassa

Kunnan- tai kaupunginvaltuusto on tehnyt päätöksen pakolaisten vastaanottamisesta. Pakolaiset muuttavat suoraan kuntaan, useimmiten pakolaisleiriltä. Heillä on oleskelulupa ja heistä tulee kunnan asukkaita oikeuksineen ja velvollisuuksineen heti saapumisesta alkaen. Kunta järjestää pakolaisille palveluita (terveystarkastuksia, kielikurseja, ammatillisia kurseja ja ohjaavaa toimintaa). Järjestöillä on merkittävä rooli tukea pakolaisten kotoutumista ja paikkakunnalle kiinnittymistä.

Vuonna 2015 Suomi on sitoutunut vastaanottamaan 1050 kiintiöpakolaista ja he sijoittuvat eri puolille Suomea. Myönteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat muuttavat myös kuntiin.

Mistä aloittaa:

- Järjestöt mukaan kunnan vastaanoton verkostoihin: määritellään ja sovitaan roolit, vastuut, tehtävien selkeä jako. Järjestöjen tehtäviä voivat olla mm.
- Osallistuminen tiedottamiseen (kuntalaisille ja oman järjestön jäsenille) vastaanottavan ja myönteisen ilmapiirin saavuttamiseksi ja väärin tietojen oikaisemiseksi
- Oman perustoiminnan ja resurssien arviointi: mitä teemme tällä hetkellä ja mikä voisi olla sopiva toimintamuoto pakolaisten tukemiseksi. Onko järjestömme avoin uusille toimijoille, jotka haluaisivat tulla mukaan toimintaan? Onko järjestömme valmis tarjoamaan vapaaehtoistehtäviä myös pakolaisille?

HUOM. Järjestöjen ei tarvitse harrastaa ”monikulttuurisuutta” avatessaan toimintaa uusille kuntalaisille. Järjestön perustehtävä on tärkein asia; osaaminen ja innostus omaan toimintaan olkoonpa se liikuntaa, kulttuuria, käden taitoja, sosiaalisia kysymyksiä tai edunvalvontaa eri kohderyhmien parissa. Kaikkea toimintaa kaivataan pakolaistyössä ja tavalliset tiedot ja taidot riittävät!

- Järjestöjen verkostotapaamiset: mitä asioita ja toimintoja voidaan käynnistää ja tehdä yhdessä. Koollekutsujana voi olla kunta tai paikkakunnan vahva järjestö

- Osallistuminen pakolaisten vastaanoton valmisteluihin: huonekalu- ja muut keräykset, vastaanotto ja erityistuki ensimmäisinä viikkoina saapumisen jälkeen
- Tervetulojuhlat
- Konkreettisen toiminnan hyväksi havaittuja esimerkkejä:
 - Asumisaputoiminta: apua ja tukea alkuvaiheeseen (asumiseen, kulkemiseen, kaupassakäyntiin ja paikkakuntaan tutustumiseen)
 - Ystävätoiminta: nimettyjä ystäviä pakolaisperheille (tutustuminen suomalaiseen elämänmuotoon, perheisiin, kieleen, paikkakunnan toimintamahdollisuuksiin). Ystävätoiminta voi olla myös ryhmämuotoista; yhteisiä tapaamisia, porukalla tekemistä.
 - Kansainväliset klubit ja kohtaamispaikat: säännöllisesti kokoontuvat kerhot harrastamiseen, tutustumiseen, kielen oppimiseen ja paikallisten kontaktien saamiseen) Kohtaamispaikkojen ohjelmaa voivat järjestää eri järjestöt esim. vuoroviikoin. Tavoitteena ovat epämuodolliset ja rennot tapaamiset kahvin ja teen äärellä, yhteiset hauskat tapaamiset, joilla voi olla suuri merkitys paikkakunnalle kiinnittymiseen. Mukaan kannattaa kutsua kaikki eri maahan muuttaneet, jotka voivat järjestää esim. oman kulttuurin esittelyjä ja kokkailuja.
 - Kielikerhot tukevat kielenoppimista ja tutustumista. Niissä harjoitellaan kieltä ja kommunikointia epämuodollisesti, ei tutkintotavoitteisesti. Kerhot voivat kokoontua kansainvälisten klubien yhteydessä tai omana aikanaan.
 - Läksykerhot voidaan käynnistää lasten ja nuorten koulunkäynnin tueksi. Vapaaehtoiset ohjaavat läksyjenteossa koulutuntien jälkeen.
 - Leiri- ja retkitoiminta tutustuttaa paikkakuntaan ja lisää tuttuutta ja kiinnittymistä.
 - Jalkapallo ja muu urheilutoiminta on parasta kotoutumista. Urheiluseurat ja kunnan liikuntatoimi voivat käynnistää mukavaa toimintaa, joissa pärjää pienemmälläkin kielitaidolla
 - Ruuanlaitto ja käden taidot yhdistävät ihmisiä ja tarjoavat kiinnostavaa tekemistä vähäisellä kielitaidolla
 - Lasten ryhmät, äiti-lapsi –kerhot ja miesten kerhot ovat myös hyviä kotoutumisen tukitoimia
 - Asenne-,vaikuttamis- ja tiedotustyöllä lisätään paikkakuntalaisten tietoa pakolaisuudesta ja vähennetään ennakkoluuloja. Asennetyötä järjestöt voivat tehdä yhdessä tai erikseen eri kohderyhmille, esim. kouluissa, nuorisotaloissa, asukasyhdistyksissä, avoimissa kuntalaistilaisuuksissa, omassa keskuudessaan, työpaikoilla. Yksinkertaisimmillaan se on väärin tietojen oikaisemista kauppajonossa ja oman perheen keskuudessa. Myönteinen ja ystävällinen puhe ja käyttäytyminen, sopiva uteliaisuus uusia kuntalaisia kohtaan ja ristiriitoihin ja konflikteihin puuttuminen ja reagoiminen ovat asennetyön pohjalla. Eri järjestöillä on hyvää tiedotus- ja koulutusmateriaalia pakolaisuudesta ja oman järjestön näkökulmia ja toimintavinkkejä.

Yhdessä toimien järjestöt tarjoavat paikkakunnalle vahvan signaalin siitä, että pakolaiset eivät ole paikkakunnalle uhka vaan mahdollisuus. Omalla toiminnalla sitoudutaan inhimillisiin arvoihin. Järjestöt tarjoavat ainutlaatuisen ja arvokkaan panoksen pakolaisten kotoutumisen tueksi ja vaikuttavat suoraan ihmisten hyvinvointiin ja pärjäämiseen uudessa maassa.

LISÄTIETOJA JA VINKKEJÄ:

- www.punainenristi.fi
- Punainen Risti ja monet muut järjestöt järjestävät koulutuksia ja perehdytyksiä toimintaan.